

plexes thereof (often *Zizyphus mauritiana*, *Schleichera oleosa* and the beautiful palm *Borassus flabellifer*) as is the case with enormous areas in these islands. The situation was more favourable when primary "monsoon-forest" still covers the hills, but birds restricted to this habitat were rare if they indeed existed during the period of observation, probably because this forest is rather open and gives one the impression of a secondary wood on account of the lack of really heavy trees, when some *Tamarindus indica* and some species more s.a. *Sterculia foetida*, *Oroxylum indicum*, etc. are excluded.

Very poor in birds were also the tidal forests, found in many places along the hill-feet, but more birds were observed when the monotonous vegetation of *Rhizophoraceae* became mixed with *Avicennia marina* and other trees, growing between tidal forest and the interior.

For the bird-loving visitor coming from Java, there are only a few bird species which he does not know from these western areas of Indonesia. They are *Accipiter novaehollandiae*, *Turnix maculosa*, *Megapodius freycinet*, *Charadrius peironi*, *Cacatua sulphurea*, *Coracina floris*, *Philemon buceroides*, *Dicaeum igniferum*, *Zosterops Wallacei* and *Taeniopygia guttata* of which, however, only the genera *Megapodius*, *Cacatua*, *Philemon* and *Taeniopygia* are fully unknown to him. He therefore soon feels at his ease, though the fascinating landscape, forming the habitat of World's largest lizard, the Giant Monitor of Komodo, gives him the sensation as if he were exploring another world.....

De broedvogels van „Oostelijk Flevoland” in 1955

door

C. G. B. TEN KATE

(met 8 tekstfiguren)

(With summary: The Breeding-Birds of "Oostelijk Flevoland", 1955)

(37ste Publicatie van de „Club van Zuiderzeewaarnemers")

Inleiding.

Aan het einde van 1954 moest nog bijna één derde van de ca 90 km lange ringdijk van „Oostelijk Flevoland” worden aangelegd: in het Z.O. een groot gedeelte van de zone Harderwijk—Elburg en in het N.W. het hele traject tussen toekomstig Lelystad en de Zwolse Hoek van de N.O. Polder (TEN KATE, 1954, fig. 1). In het eerste gebied was perceel V (8800 m lang, tussen T en R'), dat op 1 september van dat jaar was aanbesteed (3 mnd. Ber. Zuiderzeewerken, 35, p. 131) nog maar voor een zeer klein deel boven water, ten Zuiden van de Elburgerhaven, terwijl van perceel T ook nog circa een derde ontbrak. Einde januari 1955 werd in het tweede gebied perceel P' (1000 m lang en in N.O. richting aansluitend bij P), waar de aannemer reeds op eigen risico was begonnen, definitief gegund (3 mnd. Ber., 35, p. 157 en 36, p. 13). Wegens het invallen van de winter kon de eerste drie maanden van 1955 niet aan de dijken worden gewerkt en het werk eerst begin april worden hervat (3 mnd. Ber., 36, p. 35). Medio mei werd ook het werk voor perceel X (ca 8 km dijk, tussen U en Q') opgedragen, terwijl enkele dagen daarna een overeenkomst volgde voor de sluiting van de scheepvaartgeul bij Ketelhaven, perceel Y, ter breedte van 500 m, waarmede de gehele ringdijk was uitgegeven (3 mnd. Ber., 36, p. 37).

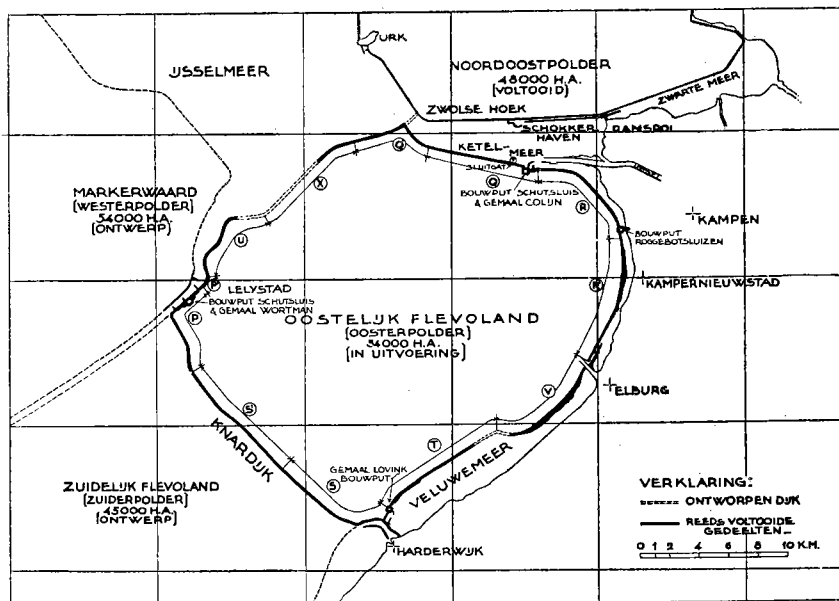

Fig. 1. Stand van de werkzaamheden in „O.-Flevoland”, einde 1955.

[The situation in the area of the future Polder „O.-Flevoland”,
at the end of 1955.]

Begin juli moest nog 25 km dijk worden gemaakt, maar het werk vorderde zo vlug, dat voor 1956 nog slechts 10 km te doen zijn, naar Ir KLASEMA, de Hoofdingenieur van de afdeling Dijksbouw der Zuiderzeewerken, ons mededeelde, en wel $7\frac{1}{2}$ km tussen Lelystad en Zwolse Hoek, van de percelen U en X en $2\frac{1}{2}$ km tussen Harderwijk en Elburg, van de percelen T en V. Zie bovenstaand kaartje, dat Ir KLASEMA liet bijwerken naar de stand op 1 januari 1956, waarvoor hem hier hartelijk dank zij gebracht, evenals voor de verder door hem welwillend verstrekte inlichtingen.

De gegevens over de broedvogelstand in 1955 hebben uitsluitend betrekking op de percelen R en R', tussen Kampen en Elburg, waarbij dit laatste perceel met zijn verbrede buitenbermen, dat reeds het vorige seizoen interessant was, de meeste aandacht opeiste.

Deze gebieden werden door mij, soms in gezelschap van ons medelid, de heer J. A. F. KORIDON en (of) de heer A. VAN DEN BERG, ambtenaar bij de Dienst van de N.O. Polderwerken, in 1955 op 45 dagen bezocht: 29 en 30 januari; 3, 7, 9, 15, 16 en 30 april; 1, 8, 15, 22, 24, 29, 30 en 31 mei; 4, 5, 11, 12, 18, 19, 25 en 26 juni; 2, 3, 10, 16, 17, 23 en 24 juli; 17 en 21 augustus; 4, 6, 11, 18 en 25 september; 9 en 31 oktober; 13 en 19 november en 4 en 11 december. Hiervan vielen dus ca 30 dagen in het eigenlijke broedseizoen. Naast genoemde heren, die tevens hun eigen gegevens ter

beschikking stelden, ben ik ook dank verschuldigd aan de heer D. WOUDESTRA, arts te Kampen, niet het minst voor de ter publicatie afgestane foto's (zie fig. 7 en 8) en de heer R. VAN DEN BERG, ambtenaar P.T.T. te Kampen. Tenslotte verstrekte de heer P. KELDER, Bosbouwkundig ambtenaar van het Staatsbosbeheer te Emmeloord, bereidwillig opgaven over de door die Dienst uitgevoerde beplantingen op bovengenoemde percelen en de drie eilandjes in het Veluwemeer.

I. PERCEEL R.

a. Bouwputterrein Roggebotsluizen.

In oktober 1954 werd begonnen met het leegpompen van de sluisput, die medio november practisch droog was, waarna de eigenlijke werkzaamheden onmiddellijk een aanvang namen.

In het gedeelte waar niet werd gebouwd, werden op veel data in het broedseizoen diverse zingende dan wel alarmerende Kleine (*Charadrius dubius*) en enkele Bontbekpluvieren (*Ch. hiaticula*) aangetroffen, die er zeker ten dele ook genesteld hebben (op 30 mei vond ik op de brede hoge rand van de put een nestkuiltje), evenals een Klutenpaar (*Recurvirostra avosetta*) (na enige waarnemingen van 1 ex. in de laatste mei-decade trof ik er op 11 juni 2 ex. aan, die luid alarmeerden en afleidbewegingen vertoonden; ook 26 juni waren beide present, de een rondsluipend tussen de steeds toenemende vegetatie — vooral moerasandijvie — op de bodem van de put, de ander roepend op de hoge ringdijk). Voorts nestelde er ook een Gele Kwikstaart (*Motacilla flava*), waarvan ik o.a. een ex. uit de ruigte opjoeg en R. VAN DEN BERG drie dagen later tweemaal een oude vogel met voer in de bek zag vliegen. Op drie data in juni vertoefde een Witte Kwikstaart (*Motacilla alba*) op het terrein, eenmaal voedsel zoekend voor zijn jongen. De Veldleeuwerik (*Alauda arvensis*) werd in mei en juni geregeld zingend aangetroffen. Van de Huismus (*Passer domesticus*) werd op 1 mei voor het eerst een paartje gezien, terwijl de soort daarna geregeld werdesignaleerd, eenmaal (19 juni) vermoedelijk met 2 uitgevlogen jongen.

Op het 1e „strandje” achter het opslagterrein (zie fig. 2 van het 1e en fig. 3 van het 2e verslag), dat reeds in 1953 een vrijwel aaneengesloten rietbegroeiing kreeg, die 's winters wordt gesneden, huisden ook dit jaar minstens 1 paar Rietgorzen (*Emberiza schoeniclus*), 1 paar Gele Kwikstaarten (*Motacilla flava*) en enige paren Kleine Karekieten (*Acrocephalus scirpaceus*), terwijl er op 15 mei ook een Rietzanger (*A. schoenobaenus*) zong en aan de rand geregeld 2 paar Meerkroeten (*Fulica atra*) vertoefden.

In de moerassige strook aan de Noordzijde van de bouwput (zie 2e verslag, fig. 3) huisden vermoedelijk minstens 2 paar Rietgorzen (*E. schoeniclus*), enige Kleine Karekieten (*A. scirpaceus*) en minstens 3 paar Grote Karekieten (*A. arundinaceus*), afgaande op de zang. Op 1 mei zong er ook een Rietzanger (*A. schoenobaenus*),

terwijl er mogelijk ook een Wilde Eend (*Anas platyrhynchos*) broedde. Tenslotte nestelden er ook enkele Meerkoeten (*Fulica atra*) (waarvan op 26 juni en 3 juli ouden met pulli werden waargenomen) en mogelijk ook een enkele Fuut (*Podiceps cristatus*).

b. Het 2e „strandje”.

Tijdgebrek verhinderde ons dit terreintje, op ca 5 km afstand van het 1e gelegen, in de richting van Ketelhaven, zelf te bezoeken. Dr D. BAKKER Hoofd van de Plantkundige afdeling van het N.O. Polder Lab. te Kampen, vond er in mei een nest met 6 eieren van de Wilde Eend (*Anas platyrhynchos*).

II. PERCEEL R' (tussen Roggebotsluizen en Elburg, lang ca 9 km; zie fig. 2 van het 2e verslag).

Na de vorstperiode werd de beplanting, waarvan in het vorige verslag sprake was, ook op de 2e kaap en langs de 2e schapenwei snel voltooid. De gebruikte hoofdhoutsoorten zijn Iep, Wilg, Populier-soorten, Esdoorn, Es en Beuk, terwijl ook eikels werden uitgezaaid en als onderbeplanting o.a. Haagbeuk, Lijsterbes, Meidoorn, Vogelkers en Berk werden gepoot, met Els als drijfhout. Einde mei werd de 1e wei bevolkt met een kudde van ca 100 schapen en een paar koeien, terwijl veerasters in het fietspad werden aangebracht, van de zelfde constructie als de Wild-roosters op de Veluwe en uitgebreide omheiningen van metaalgaas tegen beschadiging van de aanplantingen door het vee.

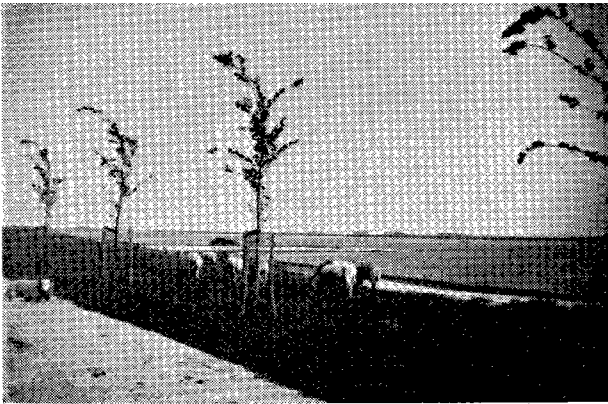

Foto C. G. B. TEN KATE

Fig. 2. 1e schapenwei, langs perceel R' van de Meerdijk van Oostelijk Flevoland. Op de voorgrond het fietspad, op de achtergrond het Veluwemeer en de oude kust. 21 aug. 1955.

[Parcel R': the first "sheep-meadow"; on the back-ground the Veluwe-lake and the old coast.]

a. De 1e wei (fig. 2).

De heer R. VAN DEN BERG vond hier 18 mei 2 nesten van de Veldleeuwerik (*Alauda arvensis*); zelf nam ik de soort er herhaaldelijk

waar en zag op 30 mei ook enkele waarschijnlijk pas uitgevlogen jongen. Er broedde ook een Scholekster (*Haematopus ostralegus*) en waarschijnlijk een Kleine Pluvier (*Ch. dubius*) op een zandige plek aan de grens van deze wei, die zelf vermoedelijk ook 1 of meer broedparen van de Kievit (*Vanellus vanellus*) herbergde in het begin van het seizoen. Mogelijk hebben er ook enige Kemphanen (*Philomachus pugnax*) genesteld; de soort werd er althans in de hele broedperiode geregeld aangetroffen.

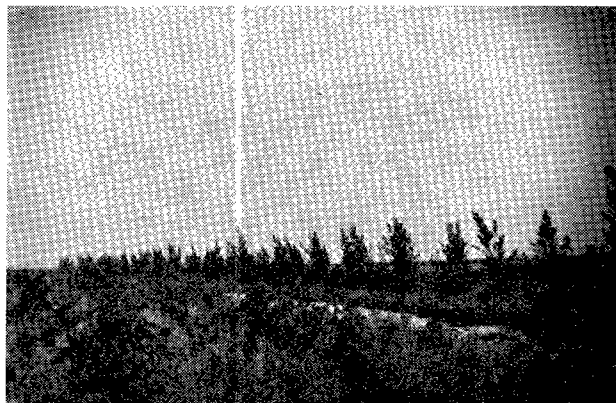

Foto C. G. B. TEN KATE

Fig. 3. Beplanting en begroeiing op de 1e kaap, langs perceel R' van de meerdijk van Oostelijk Flevoland. In het midden het fietspad. 21 aug. 1955.

[Parcel R': Plantation and wild vegetation on the first "cape".]

b. De 1e kaap (fig. 3 en 4).

Ondanks de vrij dichte beplanting en begroeiing (zie fig. 3 en 4) wisten de soorten, die er steeds het vorige jaar huisden, zich nog goed te handhaven.

Op 16 mei vond HELLEBREKERS er een nest van de Scholekster (*H. ostralegus*), van welke soort op 4 juni ook een zeer aberrant ei werd aangetroffen, dat door de vinder bij een 2-legsel van een Visdief was ondergebracht. Mogelijk heeft ook de Kievit (*Vanellus vanellus*) er in enkele paren gebroed en in ieder geval minstens één paar Bontbekpluviertjes (*Ch. hiaticula*), waarvan op 8 mei een 4-legsel en 11 juni een verlaten nest met 2 eieren plus 1 ei van de Kleine Pluvier (*Ch. dubius*) werd gevonden (thans coll. HELLEBREKERS). Van de laatste soort werden voorts nesten gevonden van minstens 2 broedparen (waarvan één op 30 pas afstand van een Bontbekpluvier); van de Strandpluvier (*Ch. alexandrinus*) waren er in ieder geval 4 broedparen (op 26 juni 4 nesten). Op diezelfde dag joeg ik een ♀ Kemphaan (*Philomachus pugnax*) uit de ruigte op en trof even later een pullus aan, dat werd geringd; op 7 juli werd een bijna vluchtig jong gevangen en geringd door KORIDON en A. VAN DEN BERG. Waarschijnlijk was er ook één broedgeval van de Kluut (*Recurvirostra avosetta*), waarvan een ex. herhaalde

Foto C. G. B. TEN KATE

Fig. 4. De grens van 1e kaap en strand, langs perceel R' van de meerdijk van Oostelijk Flevoland. Op de achtergrond het Veluwemeer en de oude kust.

21 aug. 1955.

[Parcel R': The boundary of first "cape" and "beach"; on the back-ground the Veluwe-lake and the old coast.]

malen alarmerend op dezelfde plaats werd aangetroffen. De Visdief (*Sterna hirundo*) nestelde er in minstens ca 35 paar; het eerste nest werd 15 mei gevonden, de eerste pulli op 11 juni.

c. Het strand (fig. 4 en 5)

Dit raakte gedeeltelijk begroeid (zie fig. 5), terwijl in de strook tussen het fietspad en de dijk ook beplanting werd aangebracht. Er was een broedgeval van de Scholekster (*H. ostralegus*), terwijl de heer R. VAN DEN BERG er ook een nest van de Kievit (*Vanellus vanellus*) vond, die vermoedelijk in minstens 2 broedparen ver-

Foto C. G. B. TEN KATE

Fig. 5. Het strand langs perceel R' van de meerdijk van Oostelijk Flevoland.

Op de achtergrond het Veluwemeer en de oude kust. 21 aug. 1955.

[Parcel R': The "beach"; on the back-ground the Veluwe-lake and the old coast.]

tegenwoordigd was en één van de Bontbekpluvier (*Ch. hiaticula*). Van de Strandpluvier (*Ch. alexandrinus*) waren er legfels van minstens 6 paar en van de Kleine Pluvier (*Ch. dubius*) van 2 paar (één op ca 8 m afstand van een Strandpluvier). Op 4 juni trof ik er aan de oever een Klutenpaar (*Recurvirostra avosetta*) met 4 pulli aan, die echter hoogstwaarschijnlijk thuis hoorden op het nabije 2e eilandje, in welke richting ze dan ook bij mijn nadering onder de hoede van één ouder wegzwommen. De Visdief (*Sterna hirundo*) nestelde er op verschillende plekken, o.a. in een kolonie van zeker 40 paar; voor een zeer laat broedgeval — een halfwas jong op 11 september — zie Limosa 28, p. 50. De Dwergstern (*Sterna albifrons*) werd verschillende malenesignaleerd; KORIDON constateerde 15 juni één broedgeval.

Op de klaverstrook, aan de rand van het strand, dicht bij de 2e kaap, waar zich ook het vorig jaar enige nesten bevonden, huisde thans een kolonie van minstens 40 paar Visdiefsjes (*Sterna hirundo*), terwijl ik er op 4 juni een sterk gevlekt legfel met 1 zeer aberrant ei van de Scholekster (*H. ostralegus*) vond (thans in coll. HELLEBREKERS). Ook de Kievit (*Vanellus vanellus*) broedde er waarschijnlijk in één paar. De Kemphaan (*Philomachus pugnax*) zag ik er tot einde mei in wisselend aantal, terwijl op 3 juli een ♀ opvloog. Voor de Pluviertsjes was deze strook dit jaar teveel begroeid geraakt.

d. De 2e kaap (fig. 6).

Bepanting en natuurlijke begroeiing wijzigden het uiterlijk van deze zone sterk. Daaraan is in de eerste plaats wel te danken de vestiging van de Wilde Eend (*Anas platyrhynchos*), waarvan, volgens mededeling van R. VAN DEN BERG door personeel van het Staatsbosbeheer twee nesten werden aangetroffen; één er van, midden op de kaap in zaairogge gelegen, werd mij 4 juni getoond. Het bevatte toen 5 eieren, waar het ♀ afvloog, maar werd later verstoord. Ook het verschijnen van de Grutto (*Limosa limosa*) is wel aan de betere dekking toe te schrijven; het nest werd niet gevonden, maar op 8 en 15 mei alarmeerden de oude vogels zeer sterk — op de laatste datum de één rondrennend, de andere laag overvliegend en eens zelfs vlak bij invallend, zodat er kennelijk jongen waren. Voorts was het terrein ook bewoond door de Kievit (*V. vanellus*) — waarschijnlijk broedden er 2 paar (één nest gevonden) — en ook van de Kemphaan (*Ph. pugnax*) was er vermoedelijk minstens één broedgeval (een ♀ tweemaal op één dag, met korte tussenpoos, op zelfde plek zien invallen). De Scholekster (*H. ostralegus*) was met één paar vertegenwoordigd (nest gevonden door R. VAN DEN BERG).

Terwijl de situatie voor de Dwergstern (*St. albifrons*) te ongunstig was geworden, zodat de nederzetting van het vorige jaar niet terugkeerde, wisten de andere soorten zich nog goed te handhaven: van de Kleine Pluvier (*Ch. dubius*) werden nesten van twee paar

aangetroffen; van de Strandpluvier (*Ch. alexandrinus*) van minstens 5 paar; de Visdief (*St. hirundo*) had er zeker nog 20 à 25 broedparen, waarvan de nesten steeds meer in de begroeiing verscholen raakten. Ook de Grote Stern (*Sterna sandvicensis*) werd op het grootste deel van perceel R' gedurende de gehele broedperiode in enige exemplaren aangetroffen (zie ook onder g), vaak alarmerend. Het gelukte echter niet een nest te vinden, maar het broeden werd achteraf bewezen, toen tijdens een gemeenschappelijk bezoek op 18 september met KORIDON en A. VAN DEN BERG door eerstgenoemde op de 2e kaap een ei werd gevonden, dat bij opening de resten van een embryo bleek te bevatten (determinatie bevestigd door HELLEBREKERS en DE VRIES).

Voor het hernieuwd broeden van de Witte Kwikstaart (*Motacilla alba*) in de landbouwschuur, zie Limosa 28, p. 44.

Foto C. G. B. TEN KATE

Fig. 6. De grens van 2e kaap en 2e schapenwei, langs perceel R' van de meerdijk van Oostelijk Flevoland. Op de achtergrond het Veluwemeer en de oude kust. 21 aug. 1955.

[Parcel R': The boundary of second "cape" and second "sheep-meadow"; on the back-ground the Veluwe-lake and the old coast]

e. De 2e wei (fig. 6).

In verband met de vele tijd, die vooral de beide kappen en het strand opeisten, werd dit terrein, dat van Kampen af gerekend aan het einde van de belangrijkste zone van perceel R' is gelegen, door mij zelf alleen bezocht op 3 april, 8 mei — toen ik er alleen een troepje Kemphanen (*Ph. pugnax*) aantrof — en zeer kort op 18 juni. R. VAN DEN BERG stelde hier medio mei telkens één broedgeval vast van de Scholekster (*H. ostralegus*), de Strandpluvier (*Ch. alexandrinus*) en de Kievit (*V. vanellus*). Eind juni was de wei gemaaid; er graasden later ook schapen.

f. Dijkstrook tussen 2e wei en Elburg.

Op deze zone, zonder verbrede buitenberm, vond R. VAN DEN BERG medio mei één nest van de Scholekster (*H. ostralegus*).

g. De 3 eilandjes in het Veluwemeer.

Zoals reeds in het 2e verslag werd vermeld (Limosa 27, p. 125 en p. 128), was het 1e, meest noordelijk gelegen eilandje (zie ibidem, p. 126, fig. 3) in 1954 reeds bewoond, terwijl het 2e en 3e pas na het broedseizoen gereed kwamen. Alle drie werden in het winterhalfjaar beplant; begin april 1955 was dit werk op het 3e, dicht bij Elburg gelegen, eilandje nog niet beëindigd. De beplanting bestaat o.a. uit Els en Es, Wilgen- en Populierenstek en diverse bloeiende struiken, als Lijsterbes en Meidoorn. Het geregeld bezoeken van deze eilandjes tijdens de controle van het er tegenover liggende dijkgedeelte perceel R' was uitgesloten, doordat de scheepvaartgeul aan de polderzijde van de eilandjes loopt en bootjes ter plaatse niet beschikbaar waren. De inventarisatie diende dus steeds te geschieden door aparte bezoeken vanaf de oude kust tussen Kampen en Elburg.

Het 1e (noordelijkste) eilandje, groot ca 3½ ha.

Reeds in april was vanaf de dijk waar te nemen, dat er zich veel Visdiefjes (*St. hirundo*) hadden gevestigd. Een nauwkeurige inventarisatie, met KORIDON, op 31 mei, leverde het volgende resultaat op:

Scholekster (*H. ostralegus*): mogelijk 1 broedpaar; Bontbekpluvier (*Ch. hiaticula*): waarschijnlijk 1 broedpaar; Kleine Pluvier (*Ch. dubius*): 3 nesten; Strandpluvier (*Ch. alexandrinus*): 2 nesten; Kluut (*R. avosetta*): in ieder geval 1 broedpaar (1 ei en 1 gebroken ei); Visdief (*St. hirundo*): 267 nesten (en 28 kapotte legsels); Dwergstern (*St. albifrons*): 1 broedpaar (enkele malen alarmerend; 28 mei 1 ei gevonden door R. VAN DEN BERG); Grote Stern (*St. sandvicensis*): mogelijk broedpoging (enkele malen alarmerend; 4 vrij verse, dode ex. gevonden); Kokmeeuw (*Larus ridibundus*): eenmaal alarmerend; Meerkoet (*Fulica atra*): één nest met 7 eieren, ca 7 m van het water, tussen gezaaide rogge (zie Limosa 28, p. 54) en enkele losse eieren, door jongens bij onze komst achtergelaten, vermoedelijk uitgehaald in een nabije rietpol, waar R. VAN DEN BERG de vorige dag 2 nesten had aangetroffen. Deze vond ook nog een nest aan de rand van het eilandje.

Wegens het veelvuldig bezoek van kinderen, die er zelfs gingen voetballen, werden pogingen in het werk gesteld, enig toezicht te krijgen, wat, dank zij de medewerking van het Staatsbosbeheer, tenslotte gelukte.

Het 2e eilandje (tegenover het strand), groot ruim 2½ ha.

Dit werd opgenomen op 30 mei (door R. VAN DEN BERG) en 11 juni (door de Clubleden KORIDON en PIEDERIET, in gezelschap van de heren P. KELDER en Hoofdjachttopziener D. VAN DER ZEE van het Staatsbosbeheer, te Emmeloord).

Strandpluvier (*Ch. alexandrinus*): 2 broedparen (11 juni, 2 nesten); Kluut (*R. avosetta*): minstens 11 broedparen (30 mei 1 nest met eieren, 1 met eieren plus 1 pullus en voorts 3 pulli; 11 juni 9

verlaten legfels, waarschijnlijk verstoord door zandverstuiving); Visdief (*St. hirundo*): totaal zeker ca 150 broedparen (30 mei, 76 nesten; 11 juni 132 nesten met eieren, 26 pulli en enige aangepikte dan wel niet uitgekomen eieren); Dwergstern (*St. albifrons*): 30 mei, 2 nesten; 11 juni, 3; Grote Stern (*St. sandvicensis*): mogelijk broedpoging (1 mei, 2 ex. vanaf het eilandje roepend de dijk overvliegend; 19 juni, 1 ex., roepend over het Veluwemeer, in de richting van het eilandje vliegend); Kokmeeuw (*Larus ridibundus*): broedpoging (30 mei, nest met 1 ei; 11 juni niet meer waargenomen).

Het 3de eilandje (tegenover de 2e wei), groot bijna 3 $\frac{3}{4}$ ha.

Dit grootste en meest afgelegen van de drie werd bezocht op 7 juni (dokter WOUDESTRA), 11 juni (KORIDON, PIEDERIET, KELDER, VAN DER ZEE), 18 juni (KORIDON, A. VAN DEN BERG, WOUDESTRA, TEN KATE), 2 juli (dezelfden), 16 juli (KORIDON en TEN KATE) en 23 juli (KORIDON, A. VAN DEN BERG en TEN KATE), zodat over dit eilandje de gegevens het volledigst zijn:

Foto D. WOUDESTRA.

Fig. 7. Strandpluvier (*Charadrius alexandrinus*), broedend op 70 cm afstand van een Visdief (*Sterna hirundo*), 3e eilandje in het Veluwemeer, tussen Kampen en Elburg, 18 juni 1955.

[Kentish Plover and Common Tern, breeding at a distance of 70 cm of each other. Third small island in the Veluwe-lake between Kampen and Elburg.]

Scholekster (*H. ostralegus*): 1 broedgeval; Strandpluvier (*Ch. alexandrinus*): nesten van minstens 5 paar — één op 70 cm afstand van een Visdiefnest (zie fig. 7) — (6 pulli geringd); Kluut (*R. avosetta*): nesten en pulli van minstens 5 paar (1 geringd) (3 nesten verlaten, vermoedelijk door zandverstuiving) (zie fig. 8); Visdief (*St. hirundo*): minstens 300 à 310 broedparen (11 juni, 279

Foto D. WOUIDSTRA.

Fig. 8. Broedende Kluut (*Recurvirostra avosetta*), 3e eilandje in het Veluwemeer, tussen Kampen en Elburg, 2 juli 1955.

[Breeding Avocet. Third small island in the Veluwe-lake between Kampen and Elburg.]

nesten met 776 eieren en 69 pulli plus enkele aangepikte of niet uitgekomen eieren; 23 juli weer zeer veel kleine pulli; totaal werden op dit eilandje ca 880 jongen geringd; er was zeer veel sterfte onder de jongen van allerlei leeftijd, van pas uitgekomen pulli tot reeds vluchtige jongen toe, ook in de andere kolonies, deels mogelijk veroorzaakt door zandverstuiving — zo zagen we een nog levend jong met één oog geheel door zand verstopt — maar vermoedelijk ook door een epidemie — merkwaardig was bijv. dat een klein pullus op de rug ging liggen en dit even later, nadat we het weer opgezet hadden, herhaalde); Dwergstern (*St. albifrons*): 3 broedparen (6 pulli geringd); Grote Stern (*St. sandvicensis*): mogelijk een broedgeval (2 juli, 1 ex., zeer druk alarmerend; 16 juli, 2 maal roepend en 23 juli, herhaalde malen alarmerend); Meerkoet (*F. atra*): 18 juni, 1 vers, leeg nest in biezenpol bij het eilandje.

VERGELIJKING MET 1954.

Perceel R, bouwputterrein.

Hier bestond de grootste wijziging in het door het leegpompen van de bouwput tijdelijk ter beschikking gekomen nieuwe broedterrein op een gedeelte van de putbodem, waar zich Bontbek- en Kleine Pluvier (*Ch. hiaticula* en *dubius*) en een Klutenpaar (*R. avosetta*) vestigden. Voor de Pluviertjes raakte het spoedig te begroeid. Nieuw was ook de verschijning van de Huismus (*Passer domesticus*) en de Witte Kwikstaart (*Motacilla alba*) bij de huizen en andere gebouwen van het opslagterrein, terwijl het reeds in 1954

vermoede broeden van de Meerkoet (*F. atra*) in de moerassige strook aan de Noordzijde van de put thans werd bevestigd.

Perceel R'.

Veel ingrijpender waren de veranderingen in de ca 6 km lange zône van 1e tot 2e schapenwei met tussenliggende kapen en strand van dit totaal zich 9 km uitstrekkende perceel. Doordat de werkzaamheden hier praktisch beëindigd waren en de toegang zonder vergunning in het broedseizoen was verboden, konden de vogels er de hele periode rustig broeden. Dit had standhouding en plaatselijk uitbreiding van de drie Pluviertjes (*Ch. hiaticula*, *dubius* en *alexandrinus*) en vooral van de Visdief (*St. hirundo*) tengevolge, ondanks de beplanting en het dichter worden van de natuurlijke vegetatie, wat slechts de Dwergstern (*St. albifrons*) op de 2e kaap deed verdwijnen. Ook de Scholektser (*H. ostralegus*) nam toe, terwijl het reeds in 1954 veronderstelde broeden van de Kempphaan (*Ph. pugnax*) thans werd bewezen.

Nieuw was de vestiging van verschillende paren van de Kievit (*V. vanellus*), van één paar van de Grutto (*Limosa limosa*) en eveneens van een paar Grote Sterns (*St. sandvicensis*) en 2 paar Wilde Eenden (*Anas platyrhynchos*).

De grootste mutatie in het gebied betrof echter de eilandjes in het Veluwemeer, althans het 2e en 3e daarvan, die in het vorig seizoen nog niet bewoonbaar waren. De dominerende soort was op alle drie de Visdief (*St. hirundo*) met ca 725 broedparen, terwijl er zich ook minstens 17 paar Kluten (*R. avosetta*) vestigden en naast Pluviertjes — vooral *Ch. alexandrinus* — ook enige Dwergsterns (*St. albifrons*), mogelijk afkomstig van de oude nederzetting op de 2e kaap en tenslotte de Meerkoet (*F. atra*).

SYSTEMATISCHE LIJST BROEDVOGELS „OOSTELIJK FLEVOLAND”,

PERCELEN R en R' IN 1955.

1. *Passer domesticus* — H u i s m u s.
Perceel R: bouwputterrein (1e vestiging), 1 paar.
2. *Emberiza schoeniclus* — R i e t g o r s.
Perceel R: bouwputterrein, enkele paren.
3. *Alauda arvensis* — V e l d l e e u w e r i k.
Perceel R: bouwputterrein.
Perceel R': 1e schapenwei.
4. *Motacilla flava* — G e l e K w i k s t a a r t.
Perceel R: bouwputterrein, minstens 2 paar.
5. *Motacilla alba* — W i t t e K w i k s t a a r t.
Perceel R: bouwputterrein, 1 paar.
Perceel R': 2e kaap (landbouwschuur), 1 paar.
6. *Acrocephalus arundinaceus* — G r o t e K a r e k i e t.
Perceel R: bouwputterrein, minstens 3 paar.
7. *Acrocephalus scirpaceus* — K l e i n e K a r e k i e t.
Perceel R: bouwputterrein, totaal: ?

8. *Acrocephalus schoenobaenus* — R i e t z a n g e r.
Perceel R: bouwputterrein, totaal: ?
9. *Anas platyrhynchos* — W i l d e E e n d.
Perceel R: 2e „strandje”, 1 paar; mogelijk ook op bouwputterrein.
Perceel R': 2e kaap, 2 paar.
10. (?) *Podiceps cristatus* — F u u t.
Perceel R: bouwputterrein (mogelijk).
11. *Haematopus ostralegus* — S c h o l e k s t e r.
Perceel R': 1e wei, 1e kaap, strand, 2e kaap, 2e wei, tussen 2e kaap en Elburg, 1e (mogelijk) en 3e eilandje.
Totaal: 9 à 10 paar.
12. *Charadrius hiaticula* — B o n t b e k p l u v i e r.
Perceel R: bouwputterrein.
Perceel R': 1e kaap, strand en w.s. 1e eilandje.
Totaal: ca 4 à 5 paar.
13. *Charadrius dubius* — K l e i n e P l u v i e r.
Perceel R: bouwputterrein.
Perceel R': 1e wei (w.s.), 1e kaap, strand, 2e kaap en 1e eilandje. Geringd: 1 pullus.
Totaal: minstens 13 paar.
14. *Charadrius (Leucopolijs) alexandrinus* — S t r a n d p l u v i e r.
Perceel R': 1e kaap, strand, 2e kaap, 2e wei, 1e, 2e en 3e eilandje. Geringd: 11 pulli. Totaal: minstens 25 paar.
15. *Vanellus vanellus* — K i e v i t.
Perceel R': 1e wei (vermoedelijk), 1e kaap (mogelijk), strand, 2e kaap en 2e wei. Geringd: 4 pulli. Totaal: vermoedelijk minstens 8 paar.
16. *Philomachus pugnax* — K e m p h a a n.
Perceel R': 1e wei (mogelijk), 1e kaap, strand (vermoedelijk op de klaverstrook) en 2e kaap (vermoedelijk).
Geringd: 2 pulli. Totaal: ?
17. *Recurvirostra avosetta* — K l u u t.
Perceel R: bouwputterrein, 1 paar.
Perceel R': 1e kaap (hoogstwaarschijnlijk), 1e, 2e en 3e eilandje. Geringd: 5 pulli.
Totaal: minstens 19 paar.
18. *Limosa limosa* — G r u t t o.
Perceel R': 2e kaap, 1 paar.
19. *Sterna sandvicensis* — G r o t e S t e r n.
Perceel R': 2e kaap, 1 paar. Mogelijk ook op 1e, 2e en 3e eilandje.
20. *Sterna hirundo* — V i s d i e f.
Perceel R': 1e kaap, strand, 2e kaap en 1e, 2e en 3e eilandje.
Geringd: 1214 jongen. Totaal: minstens 925 paar.
21. *Sterna albifrons* — D w e r g s t e r n.
Perceel R': strand, 1e, 2e en 3e eilandje, Geringd: 6 pulli.
Totaal: minstens 8 paar.

22. *Larus ridibundus* — K o k m e e u w.
Perceel R': 1e eilandje (mogelijk), 2e eilandje (broedpoging).
23. *Fulica atra* — M e e r k o e t.
Perceel R: bouwputterrein.
Perceel R': 1e eilandje (zie foto Limosa, 28, p. 55) en in een nabije rietpol; voorts in een biezenpol bij 3e eilandje.
- Totaal: minstens 8 paar, vermoedelijk meer.

Literatuur.

- Dienst der Zuiderzeewerken (1954—1955): Driemaandelijks Bericht betreffende de Zuiderzeewerken, 35—36. Ministerie van Verkeer en Waterstaat.
- KATE, C. G. B. TEN (1952): De broedvogels van de „Oosterpolder” in 1951 en 1952. *Limosa* 25, p. 1—11.
- (1954): De broedvogels van „Oostelijk Flevoland” in 1953 en 1954. *Limosa* 27, p. 119—131.
- (1955): Nest van de Witte Kwikstaart (*Motacilla alba*) in een gesloten landbouwschuur. *Limosa* 28, p. 44—45.
- (1955): Laat broedgeval van de Vissie (*Sterna hirundo*). *Limosa* 28, p. 50—51.
- en J. A. F. KORIDON (1955): Abnormale neststand bij de Meerkoet (*Fulica atra*). *Limosa* 28, p. 54—55 (met foto).

Summary: The Breeding-Birds of „Oostelijk Flevoland”, 1955.

As mentioned in the second report (*Limosa* 27, p. 130) more than two thirds of the total length of 90 kilometers of the enclosing dam of the future Polder „Oostelijk Flevoland” were finished before the end of 1954. In the winter 54/55 the works had to be stopped as a result of the long frost-period. After having been started again at the beginning of April they went on very successfully, favoured by the fine weather, so that at the end of 1955 only 10 kilometres remained to be done, viz. 7½ in the NW-part and 2½ in the SE-part (see the map on p. 113).

In the breeding-season of 1955 the observations were confined to the zone represented on fig. 2 of the second report (*Limosa* 27, p. 125), viz. the most southern part of parcel R (see also fig. 2 of the first report; *Limosa* 25, p. 3) and parcel R', especially the considerably widened outer slope of the dam along a length of 6 kilometres (see the summary of the second report). The situation on this part with two "sheep-meadows", two "capes" and a "beach" between them was considerably modified by planting many young trees and shrubs and by the increase of wild vegetation.

The three small Plovers (*Charadrius hiaticula*, *dubius* and *alexandrinus*) held their own and even increased in number locally, as was the case with the Oystercatcher (*Haematopus ostralegus*) and especially with the Common Tern (*Sterna hirundo*) — about 200 pairs. The supposed breeding of the Ruff (*Philomachus pugnax*) in 1954 was proved in 1955. New breeding-species were: Lapwing (*Vanellus vanellus*), Black-tailed Godwit (*Limosa limosa*), Sandwich Tern (*Sterna sandwicensis*) and Mallard (*Anas platyrhynchos*). Only the small colony of Little Terns (*Sterna albifrons*) on the second cape disappeared.

The biggest change in this area however happened on the three small artificial islands in the future Veluwe-lake between the new dam and the old coast, at least on the second and third of them, that were finished after the breeding-season of 1954.

The dominating bird on these three islands was the Common Tern (*Sterna hirundo*) with about 725 breeding-pairs; furthermore at least 17 pairs of Avocets

(*Recurvirostra avosetta*) also settled there. Other breeding-birds were the three small Plovers, especially the Kentish Plover (*Charadrius alexandrinus*), the Oystercatcher (*Haematopus ostralegus*), a few Little Terns (*Sterna albifrons*) and the Coot (*Fulica atra*).

For details see the Dutch text and the list on p. 123—125.

Kampen, januari 1956.

Oö- en nidologische mededelingen, 1955

door

Tsj. Gs. DE VRIES

Een „reuzenei” van de Ekster, *Pica p. pica* L.

Op 1 mei 1955 vond ik bij Koufurderrige (gem. Wymbritseradeel) in een bosje waterwilgen (*Salix Caprea*) op iets meer dan manshoogte, een mooi, overkapt, Eksternest met 6 nog onbebroede eieren. 5 daarvan meten en wegen resp.:

1.	32.7 ×	25.8 mm en	645 mg
2.	32.9 ×	26.2 „ „	680 „
3.	33.6 ×	26.0 „ „	630 „
4.	34.1 ×	26.2 „ „	630 „
5.	34.4 ×	26.3 „ „	680 „

totaal van 1 t/m 5 167.7×130.5 mm en 3265 mg en in doorsnee 33.5×26.1 mm en 653 mg.

Het gemiddelde van 44 door mij gemeten en gewogen Ekstereieren (na eliminatie van het abnormaal grote legsel, dat ik op 16 mei 1935 bij Borger vond) is 34.36×23.7 en 650. De lengte van de boven beschreven 5 Friese exemplaren blijft daar een weinig onder, de breedte gaat er iets bovenuit en het gewicht komt vrij goed overeen. Met het 6de ei van dat legsel liggen de zaken anders. Dat meet 39.8×27.8 en weegt 800. De lengte is dus 19%, de breedte 7% en het gewicht 22.6% groter dan het gemiddelde der andere 5 exemplaren. Wat M. SCHÖNWETTER zegt in de „Beiträge zur Fortpflanzungsbiologie der Vogel”, jaargangen 1925 en 1930, resp. pag. 49 en 185, dat „rund 80% solcher (Riesen) Eier dünnschaliger sind als die Normaleier”, gaat voor dit reuzenei niet op. Wel klopt wat M. R. CURTIS in het „Biological Bulletin” XXVI (1914) en XXXI (1915) resp. op pag. 55 en 181, schrijft, dat bij dezelfde kip, die normale en meerdooierige eieren legt, de laatste altijd langer en breder zijn dan de eerste, doch dat de breedtetoe name, in verhouding tot die der lengte, kleiner en de schaal steeds absoluut zwaarder is. Het Eksterei is echter geen meerdooierig exemplaar, maar bevatte slechts één dooier van normale grootte. Ten slotte moge ik nog wijzen op het m.i. vrij grote verschil (11.5%) tussen het doorsneegewicht van de 49 — normale — nederlandse, door mij en de 100 door REY („die Eier der Vögel Mitteleuropas” I. pag. 375) ge-